

Pest,
jan. 23. 1870.

NÉPNEVELŐK LAPJA.

4. sz.
V. évfolyam.

Megjelenik vasárnap.

Több *szakférfit* közreműködése mellett szerkeszti *Márki József* tdr, kiadó-tulajdonos.

Előfizetési pénz ($\frac{1}{4}$ — 1 évre: 1 — 4 fr.) s *kéziratok* szerkesztői s kiadói hivatalba (kecskeméti-utca, 5. sz.) kéretnek küldetni — Első-megrendelési idő leteltével, lapunk csupa *elfogadását* is *megrendelésnek* tekintjük.

Érisz almája, vagy: olaj a tűzre.

A régi világban történt, hogy egy lakodalom alkalmával a mulató nők közé alma, még pedig arany alma dobott ily fölrással: „A legszebbiknek!” S mi lön ennek következménye? Az, hogy a szépek (de még talán a csunyák is) összevesztek rajta, kiki magát tartván legszebbnek. Tudni illik: azon alma — Érisz almája (a viszály istennőjének almája) volt.

Pesti k a t h. ! (most községi, városi) népnevelőink közt — fájdalom — több idő óta, mint ország-világ tudja s legközelebb az „Ungarischer Schulbote“ 1-ső száma is közölte, — feszültség uralkodik. Értem a fő- és altanítói alárendeltségi viszályt. Ennek egyik főokát képezte mindig azon jog s kötelesség, melynél fogva a főtanító (most már igazgató-tanító) az altanító (vagy mint most szintén helyesebben nevezik: rendes tanító) osztályába tanítás alatt is bármikor bemehetett s bebetekinteni tartozott, szem- és fülhegyre veendő: mikép megyen vagy áll ott a dolog.

A budapesti tankerület iskolatanácsa jan. 14-én tartott ülésében említett viszály tüzet az által vélte elolthatónak, ha a betekintgetés jogát s kötelességét, vagy legalább csak a jogot, melyet eddig mindenik iskolában egy tanító gyakorolhatott, ezután valamennyire kölcsönösen kiterjeszti, a mint valóban ki is terjesztette.

Már ez intézkedés, véleményem szerint, az illető pesti népnevelőkre nézve, nem egyéb, mint Érisz almája, olaj a tűzre.

Elismerjük, hogy a tekintetes isk.-tanács igazságot, egyenlőséget akart; s az igazság kiszolgáltatása, az egyenlőség rendesen kibékíti a kedélyeket s általában a közügyre nézve is jót, üdvöst eszközöl. De nem mindig; nem itt különösen.

Az idősebb, tapasztaltabb tanítók sohasem fogják azt jó néven venni, ha a fiatalabbak, kezdők, talán épen igazgatásuk alatt állók — az ő osztályukba, mint bírálókat, ellenőrök teszik be lábaikat; valamint a rendes tanítók sem találnak abban semmi különös elégtételt vagy örömet, midőn most már azon kellemetlen látogatásokat, melyeket eddig főtanítóiktól kaptak s

mint igazgató-tanítóiktól jövőben is kapni fognak, — hasonló kellemetlenségekkel fizethetik vissza. Ez káröröm volna: nem valami boldogító, sem művelt emberhez illő érzélem.

Az on fölü l a rang- és jövedelem-különbség, mely, igazgató- és rendes tanítók közt valaminthédig, ugy ezután is főáll, — utóbbiakat, illető főnökük irányában, sokkal élesb szemű s körültekintőbb bírálókká fogja tenni, mint voltak eddig főnökeik — ellenökben; mi által jövőben ezek is hasonlólag fokozott vizsgálódásra érendik magokat fölhiva, jogosítva, sőt kényszerítve.

E két roszhoz járul egy harmadik, még nagyobb s szintén fokozódott rosz.

Mig ezelőtt csupán egy tanítónak volt joga s kötelessége osztályát tanítás ideje alatt elhagyogatnia: ezután mindegyik teheti azt.

Képzelnék már most ily körülmény mellett a nevelést. A látogató tanító, mikor tanítania kellene, nem tanít; és közvetlenül a látogatás előtt, de főleg — után, nem úgy tanít mint kellene, mert vérét a látogatási gondolatok, érzelmek, vagy épen indulatok többé s kevesbbé nyugtalanítják, háborgatják, zaklatják, kergetik s az elmét rendes, higgadt gondolkodásra, a tanítót kötelessége teljesítésére óranegyedeken át félig-meddig képtelenné teszik. Szóval: a tanításra fordítandó idő megrövidítették. Holott mondvá vagyon: „Sokat kell tennünk! Sokat rövid idő alatt!” — Vagy talán csak nem úgy akarnak illetők tanügyér ur ő nagyméltósága ezen, némely irástudók szerint többféle magyarázatot megengedő nyilatkozatának érvényt szerezni, hogy a „rövid idő“ alatt „rövidített időt“ kelljen érteni?

Az után: mit gondolnak a ma okra hagyott gyermekek? Azt-e, hogy a tanító körükből távozván, egy másik tanítói kötelességet teljesít vagy hogy épen semmi kötelességet nem teljesít, hanem ezt inkább kerüli? Utóbbi — rosz példa volna; s csakhamar több utánzóra találna azok között, mint száz jó példa. Ha pedig az elsőt teszszük föl: bizonyosak lehetünk benne, hogy a jól nevelt tanoncok azon kötelesség ne-me után fognak kérdezősködni, melyet tanítójok jelenleg teljesít s már oly sokszor teljesített; mig végre, ha másképp nem, a látogatott iskola tanítványai, tehát testi-lelki barátjaik által — rá jönnek a valóra, vagy is arra: hogy egyik ta-

nitó vagy inkább nevelő urban sem lehet bizni, hogy kötelmeinek megfelel; hanem föl kell rájuk vigyázni, épen úgy, mint rájuk fölvi-gyáz a vigyázó; más szóval: hogy még maga a nevelő ur sem nevelt ember ám, hanem nevelő len d ő, olyformán, mint ő k magok — la!

Mondottakból önként következik, hogy a pesti községi s általában bármely népnevelők s hivatalnokok kölcsönös vagy csak egynek a többi fölött ellenörködése a józan észszel meg nem egyez s azért elvetendő.

Ott vannak ez ideitlen intézmény helyett az iskolaszéki tagok által hetenként teendő látogatások, ott a nyilvános próbatétek, ott végre minden szülő, kinek gyermeke iskolába jár.

„Az iskolaszéki tagok látogatása nem ér semmit!“ mondja valaki nagy bölcsen Hát akkor minek általok az iskolát látogatatni? Azért-e, hogy ő k is, meg a többi osztályok tanítói is be-benyitván az iskolaszobába, a sok benyitogatásnk vége-hossza ne legyen s nevelő és növendékek folyvást új, de nem festett, képeket látva, e sok kép figyelmöket megzavarja? Tanszerük léte vagy nem-léte, ily vagy oly állapotáról más alkalmasb időben s mások is szerezhetnének tudomást.

„A nyilvános próbatétek nyilvános szemfényvesztések!“ veti ellen a másik. Hát ne legyenek azok, viszonzom én. Tartsátok nyilvános próbatéteiteket nem szűk lukakban, hova csak magatok a gyermekekkel fértek be valahogy, — hanem nyílt, tágas, magas, templomszerű tervekben, — vagy nyáron szabad ég alatt árnyas, szabad helyen, hol a szülők mind s vendég akármennyi helyet találnak, s nem — akár nyáron, akár télen — az a kevés (egy-kettő) is, a ki nagy nehezen bejuthat, izzasztó emberprést. Kérdezzen ne csak a tanító, hanem akárki, a ki magában erre tehetséget és kedvet érez. Addg ugyanazon gyermek kétszer ne kérdeztessék, míg olyan találtatik, ki egyszer sem volt kérdezve. A kérdés tárgyát ne csak a tanító, hanem más (elnök vagy valamely szülő, nevelésbarát) is választhassa; valamint a felelőket is. — Így intézett próbatét fája aztán sűrű lombjai közül is elő fogja mutatni az érett, egészséges gyümölcsöt, melyet az a hü kertész ápolása mellett s nagyrészt következtében fél év alatt termett. S e gyümölcsökről fogjátok a jó nevelést s nevelőt bizton, tapintatosan, jogosan s kimélettel megismerni.

De magok a szülők is adhatnak némi fölvilágosításokat, kiknek magzatai az iskola s nevelők jó s rossz tulajdonait oda haza bizonyára kibeszélgetik. Kérdezzétek meg őket. A sok tanúságból alapos tanúságot szerezni vajmi könnyű!

Márki József tdr.

„Egyetemes magyar tanító-gyűlés“ Pesten, folyó 1869/70-ki tanévben.

(Végo.)

Elismerést érdemel azért a „Népnevelők pesti egylete“, hogy dacára a gyűlés megtartása ellen felhozott fontolgtató s halogató hosszú dictióknak, az egyetemes magyar tanító-gyűlést még a folyó tanévben Pestre meghívni határozta. Elismerést azért is, mert e gyűlés kezdeményezőjévé jelentette ki magát, a mennyiben magát a „Népnevelők pesti egylete“ az egyetemes tanító-gyűlés „bevezető bizottmányaként“ tekinti s felkérendőnek határozta a budai tanító-egyletet s Pest-Buda polgárságát is e bizottmányhoz való csatlakozásra.

A kivitelre nézve, melyet az egyletnek, mint „a tanító-gyűlést bevezető bizottmány“nak követnie kellene, véleményünk ez:

Mivel a munka-felosztás észszerűsége a sikert előre is biztosítja; mivel a dolgok menetét igen könnyíti az, ha mindenkinek ily nagyobb testületekben munkaköre meg van határozva; mivel egyöntetű eljárás végett szükségesnek látszik, hogy a dolgok főrendezése minél kevesebb kézben legyen összpontosítva: talán nem volna helytelen intézkedés, ha az egylet mint testület az egyetemes gyűlésre nézve nem folya be közvetlenül az ügyek rendezésébe, hanem több bizottmányt küldene ki, s e bizottmányok mindegyike önállólag intézné el a rábizott ügyeket. E végből szükséges volna nyolc bizottság megválasztása oly módon, hogy mindegyik bizottság megalakítására egy-egy választmányi tag volna felhatalmazandó. A választmány mint ilyen, „ügyvezető bizottmány“ címen, minden a gyűlésre vonatkozó szellemi tárgyakat végezne, a gyűlés bevezetésére szükséges intézkedéseket megtenne s az albizottmányok működéséről részint tudomást szerezne, részint pedig utba igazítaná azokat. — Az albizottmányok mindegyike, külön-külön, gondoskodnék: szállásról a vendégek számára, teljes tanszer-kiállításról, a pénz kezeléséről, nyomtatványok szerkesztése s összeállításáról a gyűlési napok idejére, társadalmi összejövetelekről s multságokról szintén a gyűlés idejére, a vendégek fogadásáról és utbaigazításáról és a gyűlési helyiségek rendezéséről. Ezen bizottmányok a következő neveket nyernék: 1) ügyvezető-, 2) szállást rendező-, 3) tanszer-kiállító-, 4) pénzkezelő-, 5) irodalmi-, 6) társalkodási-, 7) vendéget fogadó és 8) ülési bizottmány.

Ha minden albizottmány elnöke és jegyzője az ügyvezető bizottmány tagjaképpen működnek, ez igen elősegitené az ügy-

vitelt. — Az egyleti közgyűlés minden bizottmány teendőjét részletesen meghatározhatná.

Igy elérhető volna az, hogy — a nélkül, hogy az egyleti tagokat dolog al túlterheljük, — mégis minden teendő a legpontosabban volna elintézhető, kimutatván minden albizottmánynak munkakörét, melyben a gyűlés előtt, alatt, s után önállólag intézhetné el a rábizott ügyeket.

Az egyetemes gyűlés befejezte után az albizottságok egyenként az ügyvezető bizottmánynak, ez pedig az egyleti közgyűlésnek számot adna sáfárkodásáról s ez utóbbi bizottmány jelentése alapján hozná ezután a közgyűlés határozatát, betöltvén ezáltal a „Népnevelők pesti egylete“ mint az „Egyetemes magyar tanító-gyűlést bevezető bizottmány“ fontos és háladatos működési szerepét.

Ha egyletünk helyesen intézkedik s ezáltal az illető körökben érdekeltséget kelt a tanító-gyűlés iránt, mely érdekeltségben kételkedni annyit tenne, mint kételkedni a kormány, Budapest hatósága és polgársága jó indulataiban,

ugy a „Második magyar egyetemes tanító-gyűlés“ fényes eredménye biztos; mivel nem a tömeg, hanem az intelligencia dicstalja majd a gyűlés határozatait!

Az oktatás öszpontosítása (concentráció).

Minden, a mi csak a földön létezik, mulandóságnak van alá vetve. Ezt mi nemcsak népek-nél és egyének-nél látjuk, hanem ennek igazsága fogalmak s szók-nál is bebizonyul. Ezek is keletkeznek és elenyésznek, ezeknek is megvan a maguk ifjusága és vénsége.

Vizsgáljuk csak eme fogalmakat; „kisértet“, „boszorkány“, „pokol“, „varázsló“, mind ezen szók elveszték jelentőségüket és legfőlebb régiségtárba valók. Vegyük ellenben ezen szók: fényképészet, távirat, tény stb.; ezek csak néhány évtized előtt még egészen ismeretlenek voltak, most még újak. A fogalmak és szók utóbbi nemébe tartozik azon fogalom is, melyet a mai cikkünk élén álló szó fejez ki. Az öszpontosítás, concentratio fogalma a vegytanban (töményítés) és mértanban már régóta használtatik, de a nevelészetben még új és alig néhány évtizede, hogy használatban van. Látogassuk meg e fiatal polgárt és nézzük, mit akar, mi az ő célja és mi az ő hivatása. Geometriában azon köröket, melyek egy közös közonttal bírnak s melyek közül az egyik a másik körül van, egy-központi (concentrált) köröknek nevezzük.

Vegytanban azon folyadékot, melyben kevés víz, de annál több kénsav van, concentrált kénsavnak nevezik.

Mit értenek már most nevelészetben ezen

szó alatt: concentráció? Hogyan és mikép polgárosította ez meg magát a nevelészeteti államban?

Kisértsük meg elébb a második kérdésre felelni és reményljük, hogy ez által az első is meg leendő fejtve.

Középkorban néptanodák számára órarend kidolgozása a legkönnyebb dolgok közé tartozott, mert a tanítónak csak 3 tantárgyat kellett felosztani és pedig: vallástant, olvasást és számolást. Még könnyebb lett volna ezen három tantárgyban előhaladni, mert minden tantárgyat két- vagy háromszor napjában lehetett elővenni. De a kultura haladásával a népiskolának sem lehet hátramaradnia. Szükségessé vált e három tantárgyat szaporítani, azok sorába az az írást, helyesírást és nyelvtant is felvenni; mi által a három tantárgyból már hat lön. Azonban korunk itt sem állapodott meg. A sok fölfedezés és javítás — művészetek és tudományok, kereskedelem és ipar terén, kényszeríték a népiskolát az írályt és földrajzot, később a történelmet és még később a természetrajzot és természettant is tantárgyai közé fölvenni. Ekkor már nehezebb volt az órarend kidolgozása. Mit mondanának a 16. század iskolamesterei, ha nekik, mint nekünk 3 tantárgy helyett az új népiskolai törvény értelmében 16 sőt 20 tantárgyat kellene előadniok? Az idő rövid, a munka sok; de a szükség találékonyvá tesz. Nehány derék nevelész azon gondolatra jött, több tantárgyat, melyek hason tartalmoknál fogva egymáshoz tartoznak, mint p. nyelvtant, helyesírást- és írásbeli dolgozatokkal, történelmet földrajzzal összekapcsolni; és több tantárgynak ezen központosítását a tanítás concentratiojának nevezék.

Ez a tanmódok között az, a mi a vaspálya a közlekedési eszközök között. Általa a tanításban elébb jutunk célhoz.

De nem csak a szükség, hanem felátás, és az emberi lélek természetének figyelembe vétele is indítá a nevelészeket a tanítás concentrálására. A lélektan ugyanis arra tanít bennünket, hogy oly képzetek, melyek az ifjúsággal ugyanazon időben és helyen ok és okozati viszonyban közöltetnek, egymást az emlékezetbe kölesönösen visszaidézik, és hogy hasonló képzetek egymást fölelevenítik és erősítik.

Ha pl. olvasás- tanításkor az „a“ megmutatásánál elébb az almáról beszélünk, azt lerajzoljuk és a szónak szétbontása után az „a“ betűt írjuk és olvassuk, ugy concentráltunk, a mennyiben beszéd-, rajz-, írás- és olvasás- tanítást (a tárgyat, képét, nevét és ennek kezdőbetűjét) egymással összekapcsoltuk. És ily oktatás csakugyan gyümölcsözőbb a száraz, minden más hason tantárgytól különválasztott olvasás- tanításnál.

(Folyt. köv.)

Lederer Ábrahám.

A tornászat népiskolában.

(Vége.)

A tornaórát a szabadgyakorlatok nyissák meg, melyeket $\frac{1}{4}$ egész $\frac{1}{2}$ óráig lehet vezetni; a többi $\frac{3}{4}$ vagy $\frac{1}{2}$ órát pedig a szergyakorlatoknak szánjuk.

A tornászatnál, — különösen pedig nagyobb tömegek tornászásánál a kellemetlen esélyek kikerülése végett — szigorú fegyelem uralkodik; a szergyakorlatoknál és tornajátékoknál azonban kisebb-nagyobb szabadságot engedünk meg.

Minden gyakorlatot előbb magyarázzunk meg, azután szemléltessük s végre — ha kiviteléhez vezénylet szükséges — ismertetjük meg a vezényszavakat.

A fokozatosság is szem előtt tartandó.

A gyakorlati tornatanító tudja azt is, hogy a több erőt igénylő gyakorlatokat szelidebbeknek kell felváltani; ugyszintén figyelme arra is kiterjed, hogy a tanóra vége felé kevésbé megerősítő gyakorlatokat végezzenek a tornászok. Különösen télen ügyel erre szorgosan; különben a túleröltetett test fölhevülván, meghűtés lehet következménye. Minden egyoldalúságnak elejét vegye a tornászat. A gyakorlatok jobb és baloldalra egyaránt gyakorlandók. Továbbá az egyik kar pl. ne huzzon a másiknál többet. Ezen figyelmeztető szabályok a fiúk és leányok számára egyaránt szólnak. Különösen a lányok tornászatánál szelidebb gyakorlatok veendőek és szem előtt tartandó azoknak testi szervezeteik. E végből mellizmaik szorgos kiméletet igényelnek, míg a nő jövő rendeltetésének megfelelőleg a medence fejlődése segítessék elő, holmi láb-szár és csipőgyakorlatok által. — A lánytornászat gyakorlatait Klosz, a drezdai tornaegylet elnöke írta meg; s e gyakorlatok a szabadgyakorlatokon kívül, — futás, ugrás, kevés és mérsékelt függés és támaszból állanak, s mindez tökéletesen elegendő a nőnek, mert ő kintartó és szívós természetű ugyan, de rögtönös erőt nem képes kifejteni.

A tornatanítás, mint minden más oktatás, megkívánja a maga helyiségét és taneszközait, hogy ezek segélyével minden időszakban megtarthassa a tornaórákat. Nyáron okvetlen a szabadban kell tornászni; s e célra egy egész osztály (60—80 gyermek) tornászását lehetővé tevő mintegy 150 láb hosszú és 50 láb szélességű sík területre lesz szükség, mely azonban annál jobb, minél tágasabb. A térség oldalain ügyes beosztással legyenek a tornaszerek felállítva, míg a tér közepe egészen a szabad gyakorlatoknak legyen fentartva. A nap égető heve ellen árnyt-adó fákkal lássuk el a térséget s a talajt az esések veszélyes következményeinek elhárítása végett — homokkal vagy cserhéjjel célszerű behinteni.

Már főnebb soroltam volt el a tornaiskolá-

nak okvetlen megszerzendő tornaszereket s ezek: a vizirányos és rézsutos lábtó, a nyújtó, a korlát, a mászópóznák s egy ugrókészülék. Mindezeket pedig úgy kell kiállítani, hogy azokon egyidőben több tornász működhessék; mert csak oly módon leszünk képesek egész osztály tömegét a kiszabott óra alatt elegendőleg tornásztatni, ha a korlát 8—10 gyermeket fogadhat egyszerre magába, ha a mászópóznák 12—16 darabból állanak, ha az egyes szerekből több példánnyal birunk.

Téli helyiségül célszerű teremre lesz szükségünk, s mely, ha oly tágas nem is lehet, mint a nyári tornahely, de oly térséget kell befoglalnia, melyben egy osztályt foglalkoztatni lehetséges. S az ily fűthető terem hossza 60 láb, szélessége 40 láb, magassága mintegy 16—18 lábat tegyen. Belső berendezése úgy történik, mint a nyári helyiségnél láttuk.

És most, mielőtt cikkemet befejezném, legyen szabad egy ellenvétést tennem azok irányában, kik a tornászatot, mint rendes tantárgy behozatalát a népiskolának városi osztályában „értik“, hol az ifjuság a körülmények következtében nem bír egészséges levegővel és alkalmas térség is csak ritkán kínálkozik nekik; vagy ha lenne is, többnyire távol van a központtól s így testének gyakorlását célszerűen pótolhatja a tornászat. De — ugymond — mi célja a tornászatnak faluhelyen, hol friss levegő és a testmozgásokra oly számos alkalom kínálkozik?“

Igaz — a falusi gyermekek általában egészségesek és jól conservált testtel birnak: de hiányzik nálok a városi gyermeket jellegző ügyesség, szemfülesség, és életrevalóság, — miiket nekik csak a tornászat fog megszerezhetni, az által, ha nálok a tornászat az ügyesség megszerzésére fektetendi a sulyt.

Sretvizer Lajos.

Ábránd és való.

(Óperentziai ballada.)

Az új iskolai törvényt
Olvasgatja, gyönyörködven
Benne, a népnevelő,
S vigan így kiált fel ő:
„Most a gyermekeket, úgy mond,
„Taníthatom; távol a gond!
„Iskolámnak élek csak!
„Üdvözöllek, új korszak!”

És érezve, hogy független:
A nehézre is könnyebben
Tanítá kicsinyeit:
Á-ra, Bé-re. Ámde itt
Zavarólag lép a bába
Legottan az iskolába;
S keresztelni híja őt,
Nyájától a vezetőt!

Kézből ez a krétát ejti;
Egyet sohajt, de felejt
A panaszt; és fut nyomba —
Sekrestyébe, templomba.
Megvan . . . Jő s fog tanításhoz.
S most hírt a pap-gazdasszony hoz,
A plébános ur azon
Parancsát: harangozzon!

Keble szorul ilyek felett;
Sóhajt újra; de köteleit
Ragad s húzza mint előbb,
Iskola-törvény előtt.
Aztán szalad iskolába . . .
S nézd, ismét ott hozza lába
A paplak gazdasszonyát,
Mondván: játszék orgonát!

S az új hívásnak engedve,
Bár oda lett minden kedve,
Kapaszkodik a karra
S legettyűket fölzára.
Végezván az orgonálást,
Siet tanítani Futvást
Ujlag pap küldöttje jő:
Áldoztatni menjen ő!

Mélyen szívbe rejti búját,
Csengetyűt vesz kézbe s lámpát:
Oltárszolga lesz megént.
De kérdés fúrja szegényt:
„Plébános ur, mit felelne,
„Ha a tanító kötelme
„Mást kívánna, mint ennyi
„És ily dolgokat tenni?“

A jó ur így válaszola:
„Hábár új is az iskola,
„De fizetés a — régi!
„Ha ezt kevesli néki*):
„Kell, hogy legyen egyházfia,
„S annak füttyét hallgatnia,
„Ki kenyeret ad néki.
„Azért nekünk épen mindegy,
„Ha az állam, a mint most megy,
„Szabadságot ad, a mennyi
„Nektek tetszik, de nem — enni!**)“

Lakatos Imre.

Pest, jan. 16. Azon egyesület, melynek egy évvel ezelőtt a „Tanodai Lapok“ teljes fele- és nevelésbaráti szeretettel azt jóslták, hogy megalakulása előtt (!) föloszlik, — tisztakarilag jan. 6-án megújulván, az új elnök, Zichy Antal ur, tanfelügyelő, mai napon (vasárnap, délelőtt 10—11 órakor a kötő-utcai nagy-gyűlési teremben) tartotta elnöki bekö-

*) Valaki. — **) Ez, ismétljük, csak Óperentziában van így s más valahol; de nálunk Isten mentsen! L. I.

szöntő beszédét. Az egybegyűlt nagyszámú tagok s vendégek feszült figyelemmel s tetszés-nyilatkozatok közt hallgatták végig a teljes nyugalmmal, öntudattal s meggyőződéssel elmondott isteni ígéket. „Isteni ígéket“ igen is, uraim; mert nem hiszem, hogy az nap valahol, nem csak a magyar de latin földön is, Istennek (e véghetlen tökélyű észnek) tetszőbb ígék hangzottak volna vissza a szertartásilag fölszentelt egyházak mennyboltozatai alatt, mint a „Népnevelők pesti egylete“ kötő-utcai nagy-gyűlési termének egyszerű falai között hallhatók valának, midőn említett beköszöntő beszéd igazságai természet-től kecses hangokba öltözve repkedtek szerte, mint elme-pillangók, a levegő szárnyain. — A beszéd gyorsírással megörökített s legközelebb adni fogjuk. — Rá P é t e r f y Sándor, egyik jegyzője az egyletnek, válaszolt erélyes szavakkal. — Majd V a j d a f y jegyző a jegyzőkönyv fölolvásásához fogott; mi azonban elnök ur kívánatára abban hagyatott. — Kár, hogy itt ő nagyságát illetők nem figyelmeztették a már választmányilag megállapított közgyűlési ügyrendre. Csak ezen mulasztásnak lehet tulajdonítani, hogy elnök ur P e s t a l o z z i 3 életrajza fölolvásását (kezdvén a leggyengébben s végezvén a legjobban) tűzte ki legközelebbi tárgyalás tárgyul; holott, miként M a y e r M i k s a megjegyzé, a választmányban legelső tárgynak az országos népnevelői gyűlés lön kijelölve; s mi Pestalozzi életrajzait illeti: ezeknek egyike is sok időt veendvén igénybe, a választmányban csupán egy, a S r e t v i z e r L. által szerkesztett, s az sem egészen, hanem csak részben tüzetett ki fölolvásásul — s ü r g ö s b tárgyak bevégezte után.

Elnök ur ekkép értesítve levén a választmányi határozatról, annak készséggel engedett; s így említett tárgy vétetett elő. — E szerint következtek az orsz. népn. gyűlés 3 albizottsági elnökeinek jelentései, melyek szerint az albizottságok tagjainak száma ugyan még nem tetemes s mindegyik meg sem alakulhatott: azonban rövid idő múlva e nehézségek el lesznek hárítva. — Több szócsere után a tárgy fölött, M a y e r indítványára abban lön megállapodás, hogy az albizottságok hetenként bizonyos időben összejöjjenek. Ennélfogva az I. albizottság (elnök L e d e r e r) szerdán —, a III-ik (elnök P é t e r f y S.) szombaton az egyesület olvasó-termében (barátok-tere, 8. sz.) esti 7 órakor —, a II-ik (elnök G ö n d ö c s L.) egyelőre vasárnap d. u. 5 órakor tartanak összejöveteleket. — Erre, elnök az albizottságok leendő határozatairól magát időnként értesíttetni kérvén, a gyűlés végét érte.

Zala Egerszeg, január. A városi lakosság, minden év beálltával, bíró és tanácsosok vá-

lasztása felett meg szokta ujitani választási szabadgyakorlatát. Így történt ez f. hó 3-ik napján. Mielőtt a választás megtörtént volna, a közös iskolák ellenei azon szemoru hirt terjeszték, hogy a városi képviselő-testület ujonan szervezése után a közös iskola is megszüntetik.*)— Elérkezett végre a választási nap.

A városi előjáróság s képviselőtestület igen derék polgárokból alakult. A városbíró egyenes, erélyes jellemét ellenfelei nem kevésbé tisztelik, — s azok csakis az eddigi városbíró ur iránti ragaszkodásból szavaztak ellene; bár ez utóbbit sajnos betegsége ugyanis hosszab időn át akadályozta volna birói széke betöltésében.

A városi képviselő-testületbe a közös iskola melegkeblű pártolói mellé, fájdalom, néhány ellenes is megválasztatott! Várakozásteljesen nézünk első gyűlése elé: minő irányt fog ezen intézménnyel szemben követni.

Reméljük, hogy a haladás, népies egyenlőség és felvilágosodás barátjai többségben vannak kebelében, s nem ejtik el ezen intézményt, mely egy életerős magyar polgári osztály fejlődésének előfeltétele.

Ujabbán a kath. segédlelkész urak is a kitűzött vallási tanórák alkalmával a vallásoktatás végett eljárnak az iskolába. — Üdvözöljük őket!

Bizonyára hasznosabb szolgálatot tesznek a vallás, s jelesül a katolika vallási érdekeknek, ha elfoglalják a tért, mely most is a vallási lelkiismeretnek fenhagyatott, mint ha odahagyják azt. Hiszen a meggyőződésök szerénti jót csak így művelhetik!

A városi közös iskolára kért segély tárgyában a miniszterium még nem válaszolt. Eötvös báró ur kedvezőbb alkalmat nem egyhamar fog lelteni annak kitüntetésére, hogy bár nem erőszakolja az egyes felekezetek féltékenységére — a közös iskolákat, ott a hol az értelmiség létrehozta, gyámolítani kész! **)

A városi „iskolai könyvtárra“ ujabbán adakoztak: a ft. szombathelyi tanári kar 46 könyvet, Graff Károly ur Z.-Egerszegen, Lukács Károly ur András hidáról, Bezerédi Elek ur Hencséről, Toldy István miniszteri titkár ur Pestről.

Fogadják ezen nemes érzelmű adakozó urak nagybecsű jutalmokért legszívesb köszönetünket. — Ezután is, kik az „iskolai könyvtárt“ nagylelkű ajándékaikkal gazdagítani ke-

*) Ez csak olyan volna, mint ha valaki vallását minden évben megszüntetné. Ki tavallé jónak vallotta a közös iskolát, kell hogy az idén is jónak vallja, különben vallása batrárt sem ér. — Szerk.

**) Már több helyen gyámolította. Szerk.

gyeskednének, sziveskedjenek a felajánlott küldeményt alulírott iskolai könyvtárnokhoz intézni.

Ujlaki Mátyás,
4-ik oszt. tanító.

A Székesfehérvári tanító-egylet 1869. dec. 30-án tartott évi közgyűlésének jegyzőkönyve. Elnök Janny József, jegyző Bardon József. A helybeli tagok közül jelen voltak: Greizinger Márton, Rainiss Mátyás, Steib Gáspár, Plenzner Jakab, Tóth József, Rainiss Ferenc, Schmidt Antal, Kiffovics Imre, Lajos József, Paulovics Alajos, Schnetzer János, Angeli József, Herder Károly, Jungwirth Simon, Bella József, Schultz Ferenc rendes tagok, Blattner Márton pártoló tag. A vidékiek közül: Göbel János rendes tag.

1. Janny József egyleti elnök az ünnepélyhez illő megnyitó beszédében hangsúlyozta egyetünk célját s lelkes szavaiban a rendes tagokat kitartásra s lankadatlan szorgalomra buzdította. A jelentés tudomásul vétetik s az irattárba tétetni rendeltetik. — 2. Felolvastattott a f. é. dec. 23. tartott rendk. kgy. jkve. Hitelesített. — 3. Felolvastattak a jegyzői-, pénztári és könyvtári jelentések. Tudomásul vétetnek s az irattárba elhelyezendők. — 4. Felolvastattott a kiküldött fölülvizsgáló bizottság jelentése a pénztár 1869. számadásairól; valamint azon indítvány is, mely az alapítv. pénzek kamatait könyvek vásárlására fordítani óhajtja. A jelentés tudomásul vétetik s az irattárba tétetni rendeltetik; az indítványt pedig a közgyűlés elfogadja s határozatilag kimondja, hogy a tőkésített pénzek után a kamatok évenként az évi közgyűlés előtt kiveendők. — 5. Indítványoztatott, hogy a fizetésben hátralevő tagok nevei, illetőleg pénzei a bevételbe felvétesse. Elfogadtatik. — 6. Az egylet elnöke a tiszti kar és választ. nevében, megköszönve az eddigi bizalmat, leköszön és felhívja a közgyűlést, hogy az alapszabályok értelmében eszközölje az új választást. A választás elnökévé Blattner Márton ur, pártoló tag kéretett fel. Közfelkiáltással Janny József elnöknek, Greizinger Márton alelnöknek, Bardon József jegyzőnek s Tóth József pénztárnoknak; továbbá szavazat-többséggel Lajos József aljegyzőnek, Langer János ellenőrnek, Kiffovics Imre könyvtárnoknak; — Göbel János, Rainiss Mátyás, Schmidt Antal, Bazsalik Mihály és Angeli József vál. tagoknak.

(Vége köv.)

Békés-Csaba, jan. 17. Tisztelt Szerkesztő ur! Azon szívélyes és benső viszony, mely a „Népnevelők lapja“ s hazánk különböző vidé-

kein alakult tanító-egyletek közt, épen a közös szent cél felé való törekvésnél fogva fenáll: mintegy megköveteli tőlem, hogy kivált ezen becses lapok hasábjain hozzam nyilvánosságra, miszerént a békés-csabai tanítók, még a mult év november havában megalkották „F e l e k e z e t - n é l k ü l i t a n i t ó - e g y l e t ö k e t . *) Az alakulás történetét elhallgatom, valamint mellőzhetőnek vélem azon erkölcsi tényezők fel- említését is, melyeknek összeműködése egyle- tünket létrehozta. — De nem tehetem, hogy e g y l e t ü n k c é l j á v a l , s z e r v e z e t é v e l s e d d i g i m ű k ö d é s é v e l közelebről meg ne ismertessem a nyájas ol- vasót.

A b.-csabai tanító-egylet — nem a henyelés, nem az unalom elűzésére szánt szórakoztatás egylete; de a nemes munka, a hangyaszerű szor- galom s a nagy horderővel bíró önfejlesztés egy- lete. Egyletünk eme jellegzésével, annak ma- gasztos célját is körvonalozottnak hiszem. Nagy célunk elérésére nézve eszközeink: alapszabá- lyaink értelmében, minden hónap második szom- batján tartatni szokott üléseken benyújtott, ki- dolgozott szakmunkák felolvasása, szabadon vá- lasztott vagy az egylet által kitűzött tételek fe- lett; ezeknek megbirálása; a megjelent nevelé- szeti művek ismertetése s az ezen ismertetések körül felmerült kérdések megvitatása s eldönté- se — élő szóval. Egyletünk élén egy, az egylet tagjai közül szabadon választott elnök áll. Vá- lasztott tisztviselőink még: alelnök, jegyző, könyvtárnok s pénztárnok. E g y l e t i t a g , néhány szűkkeblű kivételével,**) m i n d e n i t t m ű k ö d ő s n é g y v a l l á s f e l e k e z e t h e z tartozó tanító, u g y s z i n t e k é t g y m n a s i á l i s t a n á r .

Jogunk van egyesületi működésünktől a lehető legüdvösebb eredményeket várni, mind magunkra, mind a nevelésügyre nézve; annyival inkább, miután egyezetes szeretettel átka- rolt elnökünkben, t. Horváth János közép- tanodai igazgató urban, oly forróan érző nemes emberbarátot tisztelünk, a minőt, hogy minden tanító-egyletnek adjon a jó ég: szivemből ki- vánom.

Ez ideig két havigyűlést tartot- tunk, melyeken jeles értekezések olvastatván fel, amnyira érdekes és tanulságos eszmecserék, higgadt, mérsékelt szellemi viták fejlődtek ki, melyeknél a lelki élvezet boldogító kiejét lehetlen volt nem érezni.

Örömmel üdvözljük az országos ta- nitó gyűlésnek kilátásba helyezett össze- hívását. Nem késünk köszönetet szavazni a

*) Isten sokáig éltesse s virágoztassa! S z e r k .

**) A szűkkeblű emberek igen apró emberek lehetnek, hogy dacára kis szivök s kis lelkeknek — még is szűk a keblök. — Ezt csak úgy általában mondjuk. S z e r k .

„Népnevelők pesti egyletének,“ mint a mely először karolta fel az eszmét s működik annak megtestesítése körül. A mi egyletünk a jövő hóban tartandó tanácskozmányában, előre- láthatólag, képviseltetését az országos tanító- gyűlésen ki fogja jelenteni. Erről s későbbi mun- kálkodásainkról, t. Szerkesztő ur engedelmével, majdan sietek beszámolni. ¹⁾

A legkifogástalanabb i s k o l a i t ö r - v é n y e k is csak akkor fognak minden irány- ban áldást-hozólag hatni s működni, ha mi néptanítók, lépést tartva a fejlődő nevelés-tudo- mányval, paedagogiai testületekké alakulunk s az önművelődés utján, az igaz ügynek méltó har- cosivá avatjuk fel magunkat. Ezen meggyőződés- sémről kifolyólag, azon lelkem legmélyéből jövő óhajttal fejezem be e sorokat, miszerént adja Isten, hogy széles Magyarországnak min- den, még a legrejtettebb zugában is alakuljanak s ha már alakultak, u g y v i r á g o z z a n a k a t a n i t ó - e g y l e t e k . ²⁾

Németh Lajos,
néptanító.

Vegyes közlemények.

— Vallás- és közokt. miniszterem előter- jesztésére Imre Lőrincz abauj- és bor- sodmegyei ideiglenes tanfelügyelőt, ugyanezen megyékbe rendes tanfelügyelővé nevezem ki s neki a kir. tanácsosi címet díjmentesen adomá- nyozom. Bécs, dec. 30. 1839. Ferenc József s. k. — Bárány Eötvös József s. k. (B. közl., jan. 21.)

— A „Székesfehérvári tani- tó-egylet“ eddigi pénztőkéje 250 fr. s könyvtára körülbelül 450 kötetből áll. — Ör- vendetes gyarapodás, főleg a könyvtárt tekintve.

Fölvívás. A „Népnevelők pesti egylete“ azon t. tagjait, kik az orsz. népnevelői gyűlés 2- ik albizottságának teendőiben részt venni kívá- nak, alulírott tisztelettel fölkéri, f. január 23-án (vasárnap) délutáni 5 (öt) órakor az egylet ol- vasó-termében (Barátok tere, 8. sz., emelet) szí- veskedjenek megjelenni. — Pest, jan. 21. Gö- d ö c s Lajos, II. albizottsági elnök.

— Már az igaz: a „T a n o d a i L a p o k b a n “ a szabad eszmék s vállalatoknak csupán halálát vagy veszedelmét olvashatni. Jan. 20-ki számából tudtuk meg, hogy a pécsi „Néptanoda“, mint a „Tano- dai Lapok“ krónikusa magát meglepéssel ki- fejezi: „meghalt;“ s helyette egy hozzá (T. L. -hoz) méltó társ keletkezett: a marosvásárhelyi

¹⁾ Szívesen elvárjuk. S z e r k . — ²⁾ Másképp nem is lesz kedves hazánk népneveléséből semmi; valamint el- lenkező rendszer mellett közel ezer év óta nem lett semmi. Itt alkalmazható teljes joggal felsőes urunk ama jelszava: „Egyesült erővel!“ S z e r k .

„Néptanoda“, melyet szerkeszt és kiad **Veszely Károly** főisp. s pléb. Megjelenik jan. 13-tól minden hónap 1. s 3. csütörtökén, n. $\frac{1}{2}$ iven. Ára 1 fr. — Reményljük, mind a mellett több gyakorlati cikket hoz, mint kollegája, a T.L.“-ok.

— Az 1869—70-diki tanév első felének végeztével a pesti ágostai hitvallásu magyar-német gyülekezet fiu- és leánytanodájában a nyilvános vizsgák következő rendben fognak megtartatni. Január 24-dikén a leánytanoda III. oszt.; tanító: Pfitzner Ján.; jan. 24-dikén a leánytanoda I. oszt.; t.: Wagner Istv.; jan. 25-dikén a leánytanoda II. oszt.; t.: Falvai Ant.; jan. 26-dikén a fi-tanoda IV. oszt.; t.: Bakó Samu; jan. 27-dikén a fi-tanoda III. oszt.; t. Péterfy Sánd.; jan. 28-dikén a fi-tanoda II. oszt. t.: Brósz Kár.; jan. 29-dikén a fi-tanoda I. oszt. t.: Reiter Ad.; jan. 29-dikén a külvárosi vegyes nemű tanoda I. oszt. t.: Zábóy Al.; jan. 31-dikén ugyanazon tanoda II. oszt. t.: Zábóy Al. — Jegyzetek: 1. A vizsgák 9-től 12 óráig tartanak, a 2-ik és 8-dik szám alattiak azonban 2-től 4 óráig. 2. A vizsgák helyisége, a leány-osztályokra nézve — a II. leány-osztály tanterme (régí iskolaház, 2. emelet), a fi-osztályokra nézve — a III. fi-osztály tanterme (régí isk. ház I. emelet), a külvárosi tanodára nézve saját tanterme (kis mező-utca 18. szám alatti házban). 3. A második félév kezdetét veszi február 4-kén. 4. A tisztelt szülők és gyámok figyelmeztetnek, hogy a második félévi tandíj február első 8 napjában az egyház pénztárába fizetendő le. — Pfitzner János. e. i. igazgató.

Szerkesztői levélszekerény. A következő levelet, ámbár annak nyilvánosság elé hozására t. írója által fölhatalmazva nem vagyunk, mind a mellett közölni jónak találtuk. Közérdekkel is bírván, a „Népn. l.“ t. Olvasói örömmel fogják azt venni, mint némi újabb elégtételt és pedig most már az alapnevelők tisztos köréből, egy kárörvendő, különben jámbor lap azon minapi kedvtelési nyilatkozatának ellenében, hogy a „Népnevelők lapja“ s nkinek sem kell! — Ime a levél:

„Miskolc, január, 9. Tekintetes Szerkesztő ur! Ószinte örömmel üdvözlöm ez új évben becses lapjának megjelenésével, nagyra becsülve azon csüggedni nem tudó nemes fáradozását, melyet a haza, emberiség, különösen pedig a népnevelők érdekének előmozdítására ajánlott.

Midőn ez alkalommal az előfizetési díjt fél-évre szívesen ide zárom: ohajtom egyszersmind szívből, hogy adjon a jó Isten állandó egészséget, testi és lelki erőt e hálátlan pálya folytatására. — Szaporodjanak meg az előfizetők,

mint a himes rétek virágai és a dús termőföldek arany kalásza, hogy ez elmaradott haza szellemi előhaladását munkáló nemes lelke ne csupán az öntudatban, hanem a testi fáradoalmakat méltán megillető anyagi jutalomban is részesülhessen.

Ez ugyan a nevelés terén még most jámbor óhajítás, mert miként sok ügytársainknak, úgy a Tettes urnak is az uttörés nehézségével kell megküzdeni. Ezen nehéz munkában pedig nem mindennek adatik a sorstól az a szerencse, hogy munkáját megillető aratásban is részesülhessen. Azért én minden uttörő iránt tisztelettel hajlok meg, mert az nem a jelennek, hanem a jövőnek, — nem magának, hanem az utódoknak él. Főleg pedig a régi megrögzött balvéleményeken fölül emelkedve oly elveket vall, melyeket csak a tisztábban látók és önző érdekektől ment hű hazafiak és valódi emberbarátok fogadnak el.

Mig az emberiségnek ezen jobb s nemesebb része a küzdőnek az elismerés pályabérével adózni siet: addig amaz — mint a régi persa vallás hite szerént — minden szépnek, jónak, szentnek ellenkező szelleme, ellenlábasa, soha meg nem szünő harcra kényszeríti az erény és világosság-terjesztés bajnokát, azt sárral dobálja s azt igyekszik bebizonyítani, hogy az emberi nemet nem a világosság, hanem a sötétség, nem az értelem, hanem az oktalanság teszi boldoggá. Ily harc a milyen nehéz, ép oly magasztos.

Engedje az Isten, az ész és igazság legfőbb forrása, hogy lapjának ezen óhajtott célja a haza boldogítására sikerüljön, s a győzelem örömepepét Szerkesztő ur megérhesse. — Kivánom szívből. **Tóth István**, miskolci alapnevelő.

Távirada. **Tipray M.** urnak. Sajnáljuk a történetet; de már helyrehozva. — **Szabó E.** urnak. A közbenjárást szívesen elvállaljuk. — **Plank F.** urnak. Szíves kívánságát hasonlóval viszonzozzuk. A cikket köszönettel adni fogjuk. — **Vass M.** urnak. **Mihalha Antal** „Természetrájához“ használhatók Schubert képei: állatok 11 fr. 40 kr., növények 8 fr. 55 kr. ásványok 5 fr. 70 kr.; **Környei** „Földiratóhoz“ bármely térkép, 50 kr. — 3 fr; kezdőknek **Dölle Ödön** rajzmintái valók, 80 kr. Megrendelhetők **Aigner L.** urnál. (Pest, váci-utca, 18. sz.) Tiszteljük kedves nejével; magán levelet is írunk.

— **Sipos E.** és **Kiffovies I.** uraknak. Köszönjük a szíves részvétet. Üdvözöljük a t. népnevelő urakat. — **Sallai R.** urnak. **Jegyzőkönyvünk** mint okirat ellenében szükséges volt a vevény mint szintén okirat. Mi — emberi „csalhatlanságot“ nem ismerünk el. Nagyon különös, ezért neheztelni; még különösebb, erkölcsanárul tolni föl magunkat.